

Square

Kurikulum a jeho struktura

Využití nástrojů podporující rozvoj sebehodnocení dítěte

1. Cíle studie

- Zmapovat strategie třídního učitele pomáhající k rozvoji sebehodnocení dětí.
- Vyhodnotit, do jaké míry je ve třídách využíváno sebehodnotícího nástroje, vytvořeného pro rozvoj sebehodnocení – sebehodnotící planety. Jakou má vypovídající hodnotu o žákově uvědomění si dosažených výsledků pro učitele a zda může fungovat jako diagnostický prostředek.
- Popsat rozdíly v míře a způsobu zapojení učitele do sebehodnotícího procesu v jednotlivých ročnících.
- Zavedení nového grafického symbolu ke stávajícímu, který má podpořit realistické sebehodnocení žáků. Sledování a reflexe zkušeností třídního učitele s tímto hodnotícím nástrojem.

2. Výzkumné otázky

- Jaké strategie rozvíjející sebehodnocení dětí využívají třídní učitelé a v jaké intenzitě?
- Je zavedený grafický symbol dostatečný k splnění formativní i informativní funkce sebehodnocení?
- Jaké kroky předchází vyplňování planet ve Square guide a čtvrtletním sebehodnocením v jednotlivých třídách Square?

3. Použitá metodologie

Výzkum byl uskutečněn pomocí tří výzkumných metod.

Nezúčastněné pozorování v hodinách učených třídními učiteli

- v rámci hospitační činnosti se měla ředitelka školy v druhém pololetí zaměřit mj. na využívání strategií rozvíjejících sebehodnocení dětí při běžných i třídnických hodinách vedených třídním učitelem. Vzhledem k uzavření škol v důsledku Koronaviru byly hospitace uskutečněny pouze během února, krátce v březnu 2020. V on-line výuce, ani

po návratu dětí do škol nebyly z pochopitelných důvodů hospitace obnoveny a větší důraz byl kladen na rozhovory s učiteli a analýzu dokumentů, které jsou pro sebehodnocení používány.

Polostrukturovaný hloubkový rozhovor

- další kvalitativní metodou byl polostrukturovaný rozhovor s třídními učiteli 1. – 7. ročníku (8 třídních učitelů) vedený ředitelkou školy. Cíle rozhovorů bylo, aby učitelé zmapovali strategie vedoucí k rozvoji sebehodnocení dětí, které učitelé používají ve třídě, a to z hlediska frekvence, z časově – organizačního, z hlediska vyučovaného Světa Square, z hlediska vývojového a hlediska dílčích výstupů.

Analýza dokumentů

- poslední kvalitativní metodou výzkumu byla metoda analýzy dokumentů, ve kterých se sebehodnotící grafický symbol vyskytuje (Square guide, příprava dětí na N-partitu, použití razítka grafického symbolu na pracích dětí, portfolia, apod.)

Charakteristika školy

Základní škola SQUARE s.r.o. (dále „škola“) je organizována jako úplná základní škola se školní družinou a školním klubem, svou činnost zahájila ve školním roce 2018/2019. Ve školním roce 2018/2019 škola otevřela všechny ročníky prvního stupně. Ve školním roce 2020/2021 má škola třídy 1. – 7. ročníků. V každém ročníku je otevřena vždy jedna třída, mimo ročník třetí, kde jsou třídy dvě. Škola je otevřena všem zájemcům o základní vzdělávání a poskytované školské služby, žáci jsou přijímáni na základě zápisu a podrobného vyhodnocení souladu nabídky a možností školy s očekáváními žáků a jejich zákonných zástupců.

Hlavní cíle výuky ve Square jsou - v anglickém jazyce docílit u žáků úrovně znalostí a dovedností umožňující studovat na střední škole kdekoli na světě. Dále rozvíjet každého žáka individuálně na základě znalostí jeho silných stránek a rozvíjet schopnost žáků komunikovat a prezentovat výsledky své práce a pracovat se zpětnou vazbou ke svým znalos-

tem a dovednostem. Na základě těchto stanovených cílů vznikl první návrh školního vzdělávacího programu (dále jen „ŠVP), který vešel v platnost 1. 9. 2018.

Jeho hlavní podstatou je výuka realizovaná v tzv. integrovaných předmětech ve vyučovacích blocích, aby si žáci osvojovali vědomosti v souvislostech a naučili se je plně využívat. Oblasti učiva jsou propojeny v logických celcích tak, aby co nejpřirozeněji odrážely každodenní realitu světa okolo nás. Ve Square jsou povinné tyto předměty:

- Svět češtiny
- Svět čísel
- World of English
- Svět vědy
- Svět proměn
- Svět pohybu
- Svět umění
- Svět druhého jazyka (od 4. ročníku)

K rozvoji žáka v autentickou osobnost, škola zavádí a využívá nejrůznější didaktické strategie k tomu, aby bylo dosaženo výše uvedených cílů. Při práci se žáky je zásadní jejich vnitřní motivovanost. Díky propracovanému vzdělávacímu programu, moderním metodám vzdělávání, vlastní (sebe)reflexi a skvělým pedagogům se pracuje se žáky tak, aby chápali věci v souvislostech, učili se to, co mohou vzhledem ke svému věku rovnou použít a měli tak vlastní motivaci vědomosti i kompetence to zvládnout.

Významným faktorem v tomto procesu je právě hodnocení. To probíhá ve Square v několika rovinách a bylo vytvořeno na těchto základních principech:

- Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování žáků respektuje individuální vzdělávací potřeby žáků, jeho osobnostní rozvoj.
- Hodnocení je jednoznačné, vychází z jasných cílů a úkolů v jednotlivých oblastech a etapách vzdělávání. Posuzuje míru naplnění konkrétních vzdělávacích cílů formulovaných v ŠVP s ohledem na osobnostní a vzdělávací předpoklady a zralost žáka.
- Při hodnocení je kladen důraz na individuální pokrok.
- Hodnocení poskytuje rozvojovou zpětnou vazbu žákovi v konkrétních oblastech vzdělávání.
- Součástí hodnocení je i jeho spoluvytváření žákem formou sebehodnocení a rozvojovými konzultacemi s učitelem.

Hodnocení žáků užívané od školního roku 2018/2019 je průběžné a probíhá několika způsoby

1. Ústní hodnocení a vzájemná rozvojová zpětná vazba

V průběhu řízené činnosti dochází v první řadě k průběžnému poskytování rozvojové zpětné vazby. To probíhá neformálně a individuálně. Zpětná vazba je vzájemný proces

mezi žáky a učiteli. Ústní hodnocení a zpětná vazba probíhá pomocí různých technik a metod. Cílem je bezprostřední poskytnutí informací a prostředků ke konkrétním aktivitám žáka/učitele. Může sloužit jako prostředek motivace v průběhu činnosti, či jako uzavření dané činnosti.

Ústní hodnocení a zpětná vazba probíhá mezi rodiči, učitelem a žákem. Minimálně jednou za pololetí se schází rodiče s žákem a učitelem (N-partita), v případě potřeby budou přítomni i další přizvaní zaměstnanci školy, kteří pracují s žákem (speciální pedagog, psycholog, dvojjazyčný školní asistent, další učitel apod.). Cílem setkání je shrnutí rozvoje žáka z hlediska jeho samotného, rodičů a třídního učitele (případně dalších učitelů či odborníků) ve všech Světem, i ostatních oblastech života ve Square. Závěrem N-partity je vytvoření individuálního plánu rozvoje žáka na další období.

2. Slovní a procentuální hodnocení

Hodnocení procentuální v kombinaci se slovním hodnocením probíhá průběžně. Učitel stanoví cíle vzdělávání v součinnosti s ŠVP a výstupy učiva stanovenými rámcovým vzdělávacím programem. Tyto výstupy jsou zcela konkrétní a měřitelné. Hodnocení je motivační a vždy doplněno slovním doporučením pro další rozvoj v dané oblasti. V prvním ročníku má hodnocení podobu pouze slovního hodnocení (tedy bez procentuální části).

3. Sebehodnocení žáků

Pro zařazení sebehodnocení do hodnotících strategií výchovně – vzdělávacího procesu ve Square jsme se rozhodli jednak pro navázání na filozofické základy Mateřské školy Bambino s.r.o., jejichž je škola pokračovatelem.

Již v Mateřské škole Bambino s.r.o. jsou postupně pokládány základy sebehodnocení dětí. Toto sebehodnocení je rozvíjeno postupně během ranních a odpoledních kruhů, ve kterých děti adekvátně svého věku reflektují denní režim, stejně jako úspěchy a případné chyby, které se během dne ve škole staly. V předškolním roce si pak děti postupně zvykají na formálnější hodnocení. Nejdříve ve speciálním Bambiním sešitě u každého domácího úkolu děti objeví postavu svého maskota pana Bambína, kterému vybarví jednu ze tří částí kravaty. Tím zodpovídají na otázku, do jaké míry udělaly domácí úkol samy, do jaké jim pomohli rodiče. Tato otázka se ukázala velmi efektivní, protože je pro děti snadno uchopitelná, zároveň je vede k tomu, že není potřeba vybarvit vždy všechny 3 části kravaty.

Návazně si zhruba v pololetí začnou děti stanovovat na stejném maskotovi rozvojové cíle, které si samy vyberou a cca 1x měsíčně reflektují, jak se jim ve svém cíli daří.

Dalším východiskem jsou pak cíle školy, které si stanovují rozvoj autentické osobnosti. Rozvoj sebehodnocení k splnění těchto cílů jistě přispívá. Adekvátní realistické sebehodnocení napomáhá k rozvoji zdravého sebevědomí a sebezpečí žáka.

Žáci v průběhu svého studia ve spolupráci s učitelem hodnotí svůj postup v daných oblastech s využitím grafického symbolu planety se čtyřmi částmi.

ZAČÁTEČNÍK

– žák se s tématem začíná seznamovat, má základní znalosti, pracuje pod dohledem

POKROČILÝ

– žák téma dokáže ohraničit vlastními základními znalostmi, rozšiřuje si povědomí a pracuje s dopomocí

ZNALEC

– žák většinu aktivit v daném tématu zvládá samostatně, má obecnější přehled v tématu, pro některé aktivity potřebuje minimální dopomoc („postrčení“)

EXPERT

– žák téma ovládá bezpečně bez pomoci, dokáže jej zařadit do obecného kontextu, získané dovednosti aplikuje samostatně, umí pomoci „znalci“ či „pokročilému“

Tento grafický symbol je ve Square zaveden od školního roku 2018/2019, jsou navrženy možnosti jeho využívání. Některé možnosti jsou systémově povinné, některé možnosti a jejich využití je pouze na úsudku učitele a potřeb dětí.

Square planeta je zařazena do systému hodnocení ve Square a užívá se:

- k okamžitě zpětné vazbě pro učitele**, který chce zjistit, jak žák vnímá úroveň svých znalostí a vědomostí a do jaké míry porozuměl osvojovanému učivu.
- na závěr dlouhodobějšího projektu.**

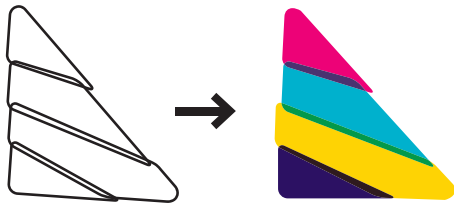
Pro tyto případy byla vyrobena razítka s grafickým symbolem, který může učitel neomezeně používat na pracovní listy, do pracovních sešitů a na testy nebo písemné práce. Razítka jsou k dispozici v každé třídě i sborově a jejich použití je plně v kompetenci učitele libovolného Světa Square.

Všechny práce žáka, stejně jako níže zmíněné 14ti denní plány, které jsou označeny planetou, si každý žák zakládá do svého portfolio. Ve chvíli, kdy je potřeba vyplnit planetu ve Square Guide (tedy po ukončení tematického celku) si žáci toto portfolio (případně Cover, ve třetí třídě, kde je pilotován) vezmou a na základě průběžných hodnocení

a své současné dosažené úrovně, vyplní žáci sebehodnocení (=vybarví planetu). Učitel vybírá žáky k použití portfolio pro pochopení, že relevantní sebereflexe je podmíněná konkrétními vstupy, není dělaná pouze na základě žákových pocitů, nevyjadřuje tedy pouze vztah a oblibu Světa jako takového, ale objektivně hodnotí dosažené vědomosti a dovednosti žáka.

- jako součást čtrnáctidenních plánů. Na jeho druhé straně je shrnutí učiva proběhlých čtrnácti dnů a u každého je připraven symbol planety k uvědomění si míry osvojení vědomostí, dovedností, postojů a hodnot za uplynulé časové období. Pro učitele slouží jako zpětná vazba od žáků a na základě něho volí další strategie ve vzdělávání. (příloha č. 1)
- na závěr tematického celku z tematického plánu učitele. Každý žák na začátku školního roku získává Square guide, v němž jsou podrobně popsány všechny tematické oblasti pro všechny integrované předměty, kterými každý žák v průběhu roku prochází. Každé téma je zobrazeno čtyřmi vrstvami letokruhů. První vrstva znázorňuje, že s daným tématem teprve začínám – začátečník, druhá – téma/dovednost zvládám s pomocí – pokročilý, třetí – rozumím/dokážu pracovat samostatně – znalec, čtvrtá vrstva je pro experty – ty, které oblast zaujala natolik, že se chtějí dozvědět ještě víc, nad rámec základních dovedností/znalostí – expert. Pro tyto vrstvy je také využit grafický symbol planety. (příloha č. 2)
- jako vizuální prostředek k uvědomění si právě probíhajícího tematického okruhu a jeho dílčích výstupů. Je umístěn na vyhrazeném prostoru na zdi. Každý Svět Square má na této desce svou planetu. Ta je označena názvem planety, na které třída v danou chvíli pracuje a jejíž název je totožný s názvem planety ve Square guide. K planetě jsou připsány dílčí výstupy patřící k této planetě, jež jsou zakotveny v tematických plánech učitelů. Tento vizuál slouží k závěrečné reflexi míry naplnění dílčích cílů jednotlivých planet.
- pro sumativní hodnocení, které koresponduje s klasifikačním obdobím a plní funkci vyjádření žákovy výkonu za dané období ve všech Světech Square. Toto hodnocení je součástí Square guide a slouží jako podklad pro společnou N-partitu (schůzka učitel – rodič – žák) a stává se tak zpětnou vazbou nejen pro učitele a žáka samotného, ale i rodiče, kteří získávají ucelený přehled o tom, co žák ve škole prožívá, co zvládá bez potíží a na čem by chtěl více pracovat. Na jeho základě se mohou rodiče a učitel podílet na saturaci potřeb dítěte. (příloha č. 3 - 6)

Ve školním roce 2020/2021 byl zaveden a je pilotován v jedné třetí třídě další grafický symbol, který v jisté míře kopíruje výše popsany. Jedná se o hodnotící trojúhelník, který je také rozdělen na čtyři části. Rozdělení úrovní je totožné – začátečník, znalec, pokročilý a expert. Jeho využití je aplikováno v opakovacím listu – Coveru.

Cover

Technika opakování učiva jednoho tematického celku, korespondujícího s planetou v žákovském Square guide, vycházející z tematického plánu. Dílčí výstupy opakovaného tématu – planety jsou zpracovány učitelem do formy tříbarevného testu. Nejdříve na něm žáci pracují samostatně a vyplňují jednou barvou. Po této části vyplní žák hodnotící trojúhelník. Jeho hodnocení je v tu chvíli subjektivní a závisí na množství vyplněných údajů a žákova pocitu z práce bez ohledu na to, zda jsou správné.

Další část práce s testem je skupinová. V ní žáci konzultují správnost vyplněných údajů a opravují zjištěné chyby nebo nedostatečnosti jinou barvou. Nakonec mohou použít libovolné zdroje (učebnice, internet, knihy, své portfolio) a vyplňují údaje třetí barvou. Když se na test zpětně podívají, vědí, co zvládli samostatně a na co je třeba se v učení zaměřit. Zároveň při jeho plnění dochází ke vzájemnému učení žáků, spolupráci a posilování sociálních dovedností.

Takto zpracovaný tříbarevný test žák odevzdá učiteli, který jej opraví a slovně ohodnotí. Ve slovním hodnocení je zaktoven popis oblastí, které dítě zvládá samostatně, s dopomocí nebo ještě nezvládá. Na základě opraveného Coveru žák hodnotí dosažené úrovně vzdělávacích cílů ve Square guide. Využívá k tomu grafický symbol planety s jejím názvem (tematickým okruhem) a připisuje výstup, který zvládá samostatně a tu oblast, na které by chtěl ještě zapracovat.

Výsledky výzkumu a jejich diskuze

V následujících podkapitolách jsou shrnuty a popsány metody a strategie třídních učitelů v jednotlivých ročnících, vedoucích k rozvoji sebehodnocení a četnost jejich využívání. Výsledky vycházejí ze zvolených výzkumných metod.

1. ročník

V prvním ročníku nebyla vzhledem k epidemické situaci a uzavření škol provedena hospitace.

Cílem prvního ročníku v sebehodnocení žáka je to, že:

- žák pochopí, k jakému účelu je používána planeta ve třídě (plakát s vyplněnými výstupy) a ve Square Guide. Postupně jsou během druhého pololetí zapojovány i planety na jednotlivých pracích žáků.
- žák se postupně dostává od spíše pocitového vyplnění planet k jejich objektivnějšímu vybarvování, postupně se tedy dostává k objektivnějšímu sebehodnocení

- žák se postupně učí třídit materiály, které se zakládají do Square Guide a učí se je samostatně zakládat
- žák se učí přijímat zpětnou vazbu od učitele (slovní forma hodnocení)

Z rozhovoru s třídní učitelkou vyplynulo, že práce se sebehodnocením a nástroji, kterou jsou k tomu používány, je potřeba pro žáky dostatek času, pravidelné hodnocení a sebehodnocení, stejně jako kontinuální práce se sebehodnotícími nástroji. Vzhledem k uzavření škol a následné opětovné adaptaci žáků ve škole, nebylo v 1. třídě dosaženo těchto cílů, a to zejména proto, že žáci nebyli ve škole přítomni a nemohla tak probíhat kontinuální práce se sebehodnotícími nástroji. Tyto cíle byly tedy přeneseny do současné 2. třídy.

Učitelka hodnotila pozitivně používání planet (a to po všech stránkách), poměrně pozitivně hodnotila i použití jednotlivých hodnotících nástrojů. Největší výhrady měla k použití portfolií v 1. třídě, neboť jí jejich zpracování dětmi připadá velmi zdoluhavé, bez zjevného efektu na samotné sebehodnocení.

V současné 1. třídě bohužel práce se sebehodnotícími nástroji a portfolií ze strany samotných žáků téměř neproběhla, neboť byly školy hned po adaptaci žáků ve škole uzavřeny. Žáci se v tuto chvíli tedy teprve seznamují blíže se všemi možnostmi využití planet a práci s portfolií supluje pouze třídní učitelka. Tu samozřejmě práce s materiály tímto způsobem časově dost zatěžuje a neumí si představit, jak práci s portfolií v tomto školním roce zvládne zařadit do poměrně napjatého časového rozvrhu, ve kterém bude potřeba žáky znovu adaptovat.

1. třídy se tedy učitelé soustředí především na to, aby žáci pochopili použití planet ve všech svých možnostech, stejně jako na slovní hodnocení a sebereflexi (bez použití objektivních zdrojů v portfoliu). Učitelé suplují portfolio žáků tím, že po dokončení tematického celku proberou (adekvátně 1. třídě) s dětmi výstupy, ty si na základě nich sebehodnocení vyplní.

Toto sebehodnocení je potom základem pro N-partity.

Portfolio v 1. ročníku je v tuto chvíli tedy předmětem zájmu v tom, zda je možné a efektivní jeho použití již od 1. třídy, zda není jeho použití v tomto věku zatím příliš časově náročné bez zjevného efektu.

2. ročník

Jak již bylo zmíněno v předchozím odstavci, současná druhá třída je vzhledem k situaci s opětovným uzavřením škol stále v cílech, které byly stanoveny pro 1. ročníky. Právě kvůli těmto objektivním překážkám a ztrátě času ve výuce bylo stanoveno, že žáci budou pokračovat v cílech pro 1. ročník.

Žáci již v září začali pracovat s portfolií. Vzhledem k tomu, že mají z minulého školního roku dobře ukotvenou práci s hodnotící planetou, bylo při hospitaci, i při následném

rozhovoru zjištěno, že planety efektivně používají, a to nejen v podobě plakátu stanovující témata a cíle daného celku, ale i v jednotlivých pracích. Žáci jsou dle slov třídní učitelky v 80 % schopni ohodnotit své práce relevantně, jsou schopni přijmout zpětnou vazbu od učitele, jsou schopni stanovit, která část konkrétní práce se jim podařila, na čem potřebují zapracovat.

Práce s portfolii byla započata, ale vzhledem k uzavření škol nebyla ukotvena. Žáci měli možnost poprvé si vyzkoušet objektivní sebehodnocení ve Square Guide s použitím portfolia na konci září. Od té doby nebyl tematický celek, který by začali a dokončili jen ve škole (tedy bez distanční výuky). Všechny práce distanční výuky si sice žáci po návratu do školy do portfolia zařadili, nicméně během distanční výuky nebyla na denní bázi používána razítka s planetami, na konci listopadu tak žáci portfolia použili, aby uzavřeli tematický celek, nicméně efekt objektivnosti nebyl zcela naplněn. Nicméně i s touto malou zkušeností hodnotila třídní učitelka práci žáků s portfolii jako mnohem relevantnější, než byla v první třídě.

Tato fakta se stala součástí dalšího průzkumu práce se sebehodnocením v 1. i 2. třídě.

3. ročník

Docházka těchto žáků do základního školství už započala ve filosofii Square. Žáci tedy od počátku školní docházky systematicky pracují na zacházení se sebehodnocením v různém pojetí. Zhruba polovina z nich má předchozí zkušenost se sebehodnocením z Mateřské školy Bambino s.r.o. Třetí třídy jsou v rámci sebehodnocení v tuto chvíli rozvinuty v rámci práce s jednotlivými nástroji nejbližší představám Square. Ve třetím ročníku jsou žáci schopni relativně objektivního hodnocení za použití všech hodnotících nástrojů. I vzhledem k tomu ve třetích třídách probíhá pilotáž Coverů a sebehodnotících trojúhelníků od září 2020.

V průběhu hospitační činnosti třídní učitel užívá konkrétní typ sebehodnocení. Jde o hodnocení dílčích činností či vlastních projevů ve vyučovací jednotce. Hodnocení probíhá okamžitě, za cílem zjistit, jak žák vnímá úroveň svých dosavadních znalostí a dovedností. Je k tomu užíváno nástrojů pohybu, zvuku, jež označují míru porozumění (teploměr, zatleskej tak, jak moc... atd.) Před jejím užitím učitel opakuje hodnocený výstup (např. Do jaké míry ovládáš doplňování i/y po tvrdých souhláskách.). Následuje vysvětlení škály používaného nástroje a následuje samotné sebehodnocení žáka.

V rámci hospitované hodiny nebylo využito hodnotícího grafického symbolu. Symbol je však přítomný na zdi, kde jsou označeny planety ze Square guide, které jsou v této třídě „otevřené“ a kterým se ve vyučovacích předmětech žáci věnují. U většiny planet byly zapsány dílčí výstupy, vedoucí k očekávanému výstupu v ŠVP.

Z rozhovoru s třídním učitelem dále vyplynulo, že je většina jeho hodin koncipována metodou evokace-uvědomění-re-

flexe. Každou lekci má tedy možnost žák reflektovat a sebehodnotit své dosažené porozumění a dílčích dovedností. Nejčastěji je k tomu právě využívána výše zmíněná technika okamžitého sebehodnocení, jako zpětná vazba pro učitele. Sebehodnocení probíhá převážně frontálně. Díky jasně stanoveným kritériím se sebehodnocení vztahuje k logice předmětu jako normě. Svůj výkon tedy žák posuzuje vzhledem k předem stanoveným kritériím.

Učitel vnímá rozdíl v míře zapojení do sebehodnotícího procesu ve Světe češtiny, čísel, proměn a vědy a Světech umění a pohybu. Jelikož u výchovných předmětů převládá sebehodnocení zážitku a vztahu k proběhnutému procesu (kresba, malba, dramatizace, zážitky ze čtení, míra zapojení do pohybových her) učitel v těchto Světech nechává sebehodnocení v kompetenci žáka nebo třídy jako celku.

Pokud se jedná o naukový svět, pak se učitel dle jeho slov „snaží vytvořit takové podmínky, aby byl žák schopen objektivně zhodnotit míru naplnění cílů aktivity.“ Jako hlavní označuje práci se správným stanovením kritérií, která jsou věkově přiměřená, ověřitelná a pro žáka srozumitelná. Osvědčil se jí i postup tvorby kritérií společně s žáky. Ti pak přebírají větší odpovědnost za jejich naplnění.

Z odpovědí na otevřené otázky vyplývá, že učitel práci s kritérii vnímá jako podstatnou a nutně předcházející práci s planetami ve Square guidu, kde žák prování sebehodnocení na konci tematického celku i s planetami jako součást čtvrtletního hodnocení a příprava na společnou N-partitu s rodiči.

Tam učitel pracuje dle standardizovaného postupu ve všech světech Square. Učitel společně s žáky reflektují za pomoci čtrnáctidenních plánů dílčí cíle čtvrtletí v určeném předmětu. Žák je veden k reflexi svého portfolia, vložených Coverů za dané období, záznamů ze Square guide. Žák reflektuje, co se za čtvrtletí naučil, v čem je dobrý nebo se zdokonalil a v čem by se ještě chtěl zlepšit. Učitel vede žáka k vyjádření přesných a výstižných formulací, které jsou zcela přesně popisné (Odřikám abecedu a seřadím slova dle abecedy. Neumím vyjmenovat měkké souhlásky a mám potíže je doplňovat do textu).

V tuto chvíli může vypracovaný sebehodnotící list velmi dobře sloužit jako diagnostický prostředek pro učitele. Společně s rodičem tak učitel na N-partitě vede žáka k hledání příčin neúspěchů a k následnému plánování svých zlepšení.

Učitel pracuje od školního roku 2020/2021 i s pilotní verzí opakovacích testů – Coverů a využitím dalšího grafického symbolu pro hodnocení ve Square. Žáci bez větších potíží přijali nový systém práce. Učitel pozitivně hodnotí lepší strukturu práce od počátku práce s planetou až do jejího uzavření. Žák si prostřednictvím Coveru mnohem lépe uvědomí aktuální úroveň svých znalostí a dovedností. Přirozeně pracuje s chybou, kterou nevnímá jako selhání, ale chápe ji jako výzvu k další práci. Pro sebehodnocení v Coveru využívá hodnotící trojúhelník, ale v jeho užití a komplexnějšímu propojení a reflektování subjektivního x objektivního hodnocení zatím nedošlo.

4.- 7. třída

Žáci v těchto třídách byli přijati do Square již z předchozích zkušeností v jiné škole a systém sebehodnocení a práce s různými technikami a nástroji jim byl zaveden přechodem do Square, tedy v 2. - 5. třídě.

Z hospitací těchto tříd vyplývá, že všichni učitelé těchto ročníků používají grafický symbol umístěný na zdi. Vzhledem k tomu, že od 4. třídy vyučuje ve třídě více učitelů (4-7) vplynulo z rozhovorů s učiteli, že musejí uhánět zbylé vyučující, aby témata doplnili, anebo si je doplňují na zed' sami s tím, že používají témata stanovená vyučujícími ve 14ti denním plánu. Tato situace pro ně není vyhovující a vyjadřovali obavu z funkčnosti systému v případě, že ostatní učitelé nebudou systém využívat v plné míře.

Během hospitací bylo zjištěno, že třídní učitelé velmi dobře používají slovní hodnocení, a to jak své vůči žákům, tak sebehodnocení dílčích činností či vlastních projevů. Hodnocení probíhá okamžitě, za cílem zjistit, jak žák vnímá úroveň svých dosavadních znalostí a dovedností. Je k tomu užíváno nástrojů pohybu, zvuku, jež označují míru porozumění (teploměr, zatleskej tak, jak moc... atd.) Před jejím užitím učitel opakuje hodnocený výstup (např. Do jaké míry ovládáš doplňování i/y po tvrdých souhláskách.). Následuje vysvětlení škály používaného nástroje a následuje samotné sebehodnocení žáka.

Během tří hospitovaných hodin bylo i využito grafického symbolu na pracích žáků.

Z rozhovoru s třídními učiteli vplynulo, že je většina hodin koncipována metodou evokace-uvědomění-reflexe. V každé hodině mají tedy žáci možnost reflektovat a sebehodnotit své dosažené znalosti a dovednosti. Nejčastěji je k tomu právě využívána výše zmíněná technika okamžitého sebehodnocení, jako zpětná vazba pro učitele. Svůj výkon žák posuzuje vzhledem k předem stanoveným cílům. Třídní učitelé se k využití sebehodnocení vyjadřovali velmi pozitivně.

Problémem ale zůstávají ostatní vyučující. Všichni třídní učitelé zmiňovali potíže s 20-65 % svých kolegů v tom, že ti nevyužívají Square Guide jako nástroj sebereflexe, zároveň až 50 % z nich nepoužívá na pracích žáků, které jsou řazeny do Portfolií, razítka planety. Není tedy možné, aby si pak žáci po ukončení tematického celku (některý může trvat až 6-8 týdnů) zhodnotili svou práci objektivně a byli schopni vybrat oblasti, znalosti, či dovednosti, které je potřeba ještě podpořit. Dva z třídních učitelů ještě tuto situaci s kolegy neřešili. Dva z nich naopak situaci velmi intenzivně řeší, nicméně vyjadřovali, že je tato situace velice časově náročná a vyčerpávající. Navíc pochopení a výsledky se dostávají velice pomalu. Všichni 4 vyjadřovali potřebu kolegy v této oblasti obecně dovdělat, a nastavit jasné kompetence a termíny (na doplnění planet na zdi, vyhodnocení ve Square Guide apod.) tak, aby zodpovědnost neležela pouze na nich.

Vzhledem k uzavření škol nicméně opět ubylo času na řešení sebehodnocení. Každopádně na základě rozhovorů s učiteli, a kontrole některých dokumentů bylo rozhodnuto,

že během následujících měsíců proběhne interní školení na téma sebereflexe ve Square, stejně jako kontrola všech jednotlivých Square Guide tak, aby mohly být stanoveny a s jednotlivými učiteli probrány nedostatky, které v případě práce výuky více učitelů v jedné třídě vyvstávají.

Podklady z Portfolií a Square Guide tvoří základ kvalitní N-partity. I zde jsme se ve strukturovaných rozhovorech dostali s většinou těchto třídních učitelů na problémy s tím, že někteří kolegové nedoplní planety ani před N-partitami. I v tomto případě platí opatření uvedené výše.

Třídní učitelé vyšších ročníků taktéž pracují se 14denními plány, které pravidelně vyhodnocují. Tam učitelé pracují dle standardizovaného postupu ve všech světech Square, kdy učitel společně s žáky reflektují za pomoci čtrnáctidenních plánů dílčí cíle čtvrtletí v určeném předmětu. Učitelé těchto tříd často zmiňovali, že nemají vždy jasný přehled o tom, zda byl 14denní plán uzavřen ve všech předmětech a vyjadřovali potřebu větší kontroly kolegů, nebo symbolu, který by na plánu jasně označil Světy, které již byly uzavřeny, a které na uzavření ještě čekají.

Největším problémem těchto tříd není tedy sebehodnocení samotné, ale čas, který třídní učitelé tráví na zajištění všech potřebných informací od ostatních kolegů.

Dva třídní učitelé zároveň zmiňovali, že jim nevyhovuje formát Square Guide, ve kterém je ve formátu A5 (u vyšších ročníků) příliš málo prostoru pro stanovení dalších cílů žáků pro jednotlivé tematické celky. Jeden z učitelů uvedl, že by ocenil, kdyby součástí Square Guide byly i samotné výstupy (ve formě snadno uchopitelné žáky a jejich rodiči) tak, aby si žáci mohli stanovovat rozvojové cíle v závislosti přímo na těchto výstupech bez další práce pro učitele.

I z důvodů většího množství učitelů byly Covery zatím testovány pouze ve 3. třídě. Nicméně v pololetí proběhne reflexe zkušeností, a od 2. pololetí (v případě nedistanční výuky) budou Covery pilotovány i v ostatních třídách, nicméně tak, že pilotáž zahájí třídní učitelé ve svých předmětech. To zejména proto, aby dostali povědomí o náročnosti přípravy a vyhodnocení Coverů a aby to byli právě třídní, kteří žáky se systémem Coverů seznámí. Na další kolegy pak bude systém pouze přenesen ve chvíli, kdy budou žáci na Covery zvyklí a kompetence k sebehodnocení, které dosud získali na Cover přenesou.

Vyhodnocení výzkumného šetření

Z hospitací a rozhovorů s třídními učiteli vplynulo, že používají ve většině svých hodin metodu evokace-uvědomění-reflexe, která se stává v podstatě normou Square hodin. Žáci tak ve většině hodin reflektují a sebehodnotí dosažené porozumění a dílčí dovednosti v porovnání s jasnými cíli a předem stanovenými kritérii. Všem učitelům tento systém vyhovuje, ačkoliv čtyři z nich při rozhovorech uvedlo, že se stále musejí soustředit na čas výuky tak, aby byli schopni reflexi aktivity vždy zařadit. Dva učitelé se shodli na tom, že sebehodnocení ve výchovných předmětech vnímají spíše jako hodnocení „zážitků“ žáka během procesu, z

jejich pohledu jde spíše o pocitové hodnocení, přičemž v ostatních Světech převládá sebehodnocení žáků podpořené jasnými cíli a výstupy, je tedy z jejich pohledu konstruktivnější.

Výzkumné šetření prokázalo, že jsou žáci i učitelé schopni celé rozpětí aktivit a nástrojů spojených s hodnocením a sebehodnocením využít, a to v případě třídních učitelů velmi efektivně. Stejně tak jsou podklady velmi dobře použitelné jako základ pro N-partity, na které jsou průběžnou prací se sebehodnocením žáci, i učitelé, velmi dobře vybaveni.

Ověřili jsme, že nástroje, které používáme, jsou efektivní a dokumenty, které k nim vznikly srozumitelné a snadno použitelné.

Výzkumné šetření také prokázalo, že nový nástroj sebehodnocení a hodnocení ve formě Cover je velmi účinný, prospěšný a efektivní. Vzhledem k jeho pilotáži pouze ve 3. třídách je však otázka, zda tento formát vyhovuje zrovna daným učitelům nebo je vyhovující jako celek. Od 2. pololetí tohoto školního roku tak zkusíme zavést pilotáž Covers i do ostatních ročníků v některých Světech.

Výzkumné šetření však ukázalo i na problémy, kterými je potřeba se do budoucna hlouběji zabývat:

- použití celého spektra nástrojů k sebehodnocení již od 1. třídy (zejména pak práce s portfolii)
- jak transformovat sebehodnocení do distanční výuky v objemu a kvalitě, kterou jsme schopni zajistit při prezenční výuce
- jak propojit hodnocení a sebehodnocení ve všech předmětech, a to ať jde o míru jeho zapojení v jednotlivých Světech, a o míru jeho zapojení jednotlivými učiteli
- prověření možnosti, výhody a nevýhody stávajícího formátu Square Guide z hlediska možnosti doplnění základních výstupů u jednotlivých (případně některých Světů) a prostoru pro doplnění cílů žáků
- prověření možnosti jiného zpracování výstupů a cílů pro sebehodnocení

Příloha č. 1

Co si pamatuji

15. 10. 2018 – 25. 10. 2018

Nauč se všechna vyjmenovaná slova po B.

Napiš vtipný příběh, který obsahuje co nejvíce vyjmenovaných slov po B.

Na webové stránce umimeto.org máš zadaný úkol, který je potřeba odevzdat do 25.10.

Procvičuj si násobilku 6 a 7. Můžeš k tomu využít i webové stránky, které máš v tomto plánu.

Na webové stránce umimeto.org máš zadaný úkol, který je potřeba odevzdat do 25.10.

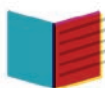
Vypracuj plakát s mapou ČR, na kterém budou uvedeny základní informace o naší zemi (o současnosti i historii).

Můžeš použít například tyto informace: rozloha, počet obyvatel, hlavní město, vznik Československa, vznik České republiky, první prezident...

Sing along to the 'In On Under' song ([link above](#)).

- Call / Skype / Facetime (or even just shout!) to your family in different parts of the house and talk about 'where are you?' (use prepositions)
- Describe any trip to your friends or family members using different time phrases.

Příloha č. 2

Svět vědy

Všemi směry

Pojďme se vypařit

Mám na to buňky

Změna je život

Sauři a ti druzí

Peří nebo srst

Svět kontrastů

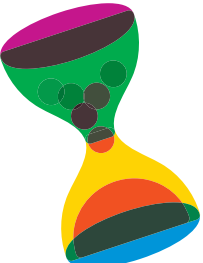
Pobřeží slonoviny

Ve stínu olivovníku

Kde zakotvíme?

Všemi směry

Všemi směry

Příloha č. 3

N-PARTITA 1. ČTVRTLETÍ

DATUM SETKÁNÍ: _____

HODNOCENÍ MALÉHO SKVĚRÁKA:

JÁ A SQUARE

JÁ A WORLD OF ENGLISH

JÁ A SVĚT ČEŠTINY

JÁ A SVĚT VĚDY A PROMĚN

JÁ A SVĚT ČÍSEL

JÁ A SVĚT UMĚNÍ

JÁ A SVĚT V POHYBU

O ČEM CHCEŠ NA SETKÁNÍ MLUVIT?

HODNOCENÍ DOSPĚLÁKA:

MÉ DÍTĚ VE SQUARE

JÁ A SQUARE

CO BYCHOM URČITĚ MĚLI NA SETKÁNÍ PROBRAT?
CO SI CHCETE ZE SETKÁNÍ ODNĚST?

CO JSME SI DOHODLI NA N-PARTITĚ?

PODPIS MALÉHO SKVĚRÁKA: _____

PODPIS VELKÉHO SKVĚRÁKA: _____

PODPIS(Y) DOSPĚLÁKA(Ů): _____

Příloha č. 4

N-partita 1. čtvrtletí

Datum setkání: _____

Hodnocení malého Skvěráka:

 Co se ti podařilo? Na čem chceš zapracovat?

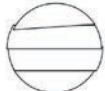
Já a Square

Já a Svět češtiny

Já a Svět čísel

Já a World of English

Já a Svět umění

Já a Svět vědy a proměn

Já a Svět v pohybu

Příloha č. 5

N-partita 1. čtvrtletí

Datum setkání: _____

Hodnocení malého Skvěráka: Co se ti podařilo? Na čem chceš zapracovat?

Já a Square

Já a Svět češtiny

Já a Svět čísel

Já a _____

Já a Extra _____

Já a Svět v pohybu

Já a World of English

Já a Svět umění

Já a Svět vědy a proměn

2

O čem chceš na setkání mluvit?

Hodnocení dnešpáláka:

Mé dítě ve Square

Já a Square

Co bychom určitě měli na setkání probrat? Co si chcete ze setkání odnést?

3

Příloha č. 6

N-partita 1. čtvrtletí

Datum setkání: _____

- Co se ti v každém Světě podařilo?
- Na čem chceš v každém Světě zapracovat?
- Jak se ti pracuje v jednotlivých Světech?
- Co potřebuješ od druhých?

2

O čem chceš na setkání mluvit?

Hodnocení dospěláka:

Mé dítě ve Square

Já a Square

Co bychom určitě měli na setkání probrat? Co si chcete ze setkání odnést?

Co jsme si dohodli na N-partitě?

Podpis malého Skvěráka:

Podpis velkého Skvěráka:

Podpis(y) dospěláka(ů):

3